

	Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		КОЛОНІАЛІЗМ В ІСТОРІЇ КРАЇН СХОДУ			
		Статус дисципліни: вибірковий компонент			
Галузь знань	014 «Середня освіта»				
Спеціальність	014 03 «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)»				
Освітня програма	«Середня освіта (Історія та громадянська освіта)»				
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)				
Форма навчання	денна/заочна				
Курс	II курс				
Семестр	1 семестр				
Обсяг дисципліни	Кредити	4,5	Години	135	
	Лекційні			28	
	Практичні/семінарські			20	
	Лабораторні			-	
	Самостійна робота			87	
Семестровий контроль	залік				
Викладач	Ковальков Олександр Леонідович, доктор історичних наук, доцент кафедри історії України та всесвітньої історії, доцент				
Контактна інформація	O.L.Kovalkov@cuspu.edu.ua				
Кафедра	кафедра історії України та всесвітньої історії				
Факультет	Факультет психології та історії				
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	Навчальна дисципліна «Колоніалізм в історії країн Сходу» орієнтована на поглиблення знань, отриманих студентами під час вивчення дисциплін «Нова історія Азії та Африки» та «Новітня історія Азії та Африки». Вона покликана надати студентам необхідні теоретичні, методичні, методологічні знання і практичні навички аналізу історичних різновидів колоніалізму, його основних форм і методів, впливу на суспільно-політичний, соціально-економічний і культурно-ідеологічний розвиток держав Азії та Африки, а також зворотного впливу Сходу на Захід. Вивчення курсу передбачає засвоєння студентами – понять «колоніалізм», «імперія», «колоніальна імперія», «колоніальна політика», «напівколонія»; – співвідношення явищ «колонія» і «колоніалізм», «імперія» й «імперіалізм»; – основних теоретично-методологічних підходів до дослідження процесів колоніалізму й імперіалізму; – послідовності і особливостей утворення основних колоніальних імперій, територіально-колоніального розподілу світу в XIX – на поч. XX ст.; – особливостей функціонування основних колоніальних імперій, розмаїття систем управління залежними територіями і колоніальної політики; – впливу політики метрополій на суспільно-політичний, соціально-економічний і культурно-ідеологічний розвиток держав Сходу;				

	– чинників і проявів кризи класичної колоніальної системи у першій половині ХХ ст., еволюції політики провідних колоніальних імперій; – чинників, етапів та особливостей процесу деколонізації, вибору державами, що звільнилися, шляху розвитку в умовах «холодної війни»; – особливостей взаємовідносин між колишніми метрополіями і колоніями після здобуття останніми незалежності; – особливостей і суперечностей взаємодії між Сходом і Заходом в умовах глобалізації. Навчальна дисципліна «Колоніалізм в історії країн Сходу» пов'язана з циклом дисциплін професійної та практичної підготовки, зокрема курсами «Нова і новітня історія Азії та Африки», «Нова і новітня історія Європи та Америки», а також «Історіографія всесвітньої історії».
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	<i>Метою курсу є ознайомлення студентів з поняттям колоніалізму, колоніальної системи і політики, імперіалізму і колоніальних імперій, теоретичними підходами до їх дослідження, а також здобуття студентами знань, умінь і навичок аналізу форм, методів і напрямів взаємодії і взаємовпливів між країнами Заходу (метрополіями) і Сходу (колоніями і напівколоніальною периферією) у XV – на поч. ХХІ ст.</i>
Компетентності	<i>Інтегральна компетентність:</i> ІК. Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері історії у процесі навчання або професійної діяльності, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук і характеризується комплексністю і невизначеністю умов та вимог. <i>Загальні компетентності:</i> ЗК01. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, її місця у системі знань про суспільство. ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК03. Здатність працювати автономно. ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня. ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК06. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ЗК07. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК08. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел. ЗК09. Здатність застосовувати знання у практичній ситуації. <i>Фахові компетентності:</i> ФК01. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому і сучасності. ФК02. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем у галузі історії представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.

	ФК03. Здатність виявляти та досліджувати історичні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію. ФК04. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук. ФК05. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії. ФК06. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією. ФК07. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати й обговорювати результати наукових досліджень. ФК08. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії. ФК09. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.
Програмні результати (Чому можна навчитися)	<i>У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:</i> – знати найважливіші факти історичного минулого народів і країн Азії та Африки у контексті всесвітньої історії. – розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності. – знати основні теоретичні і методологічні підходи до вивчення історії Сходу, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел. – володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі. – розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку окремих регіонів і країн Азії та Африки, фактори, що зумовили різноманіття культур та цивілізацій, вміння ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей. – застосовувати у професійній діяльності у сфері історії сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів. – зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.
Зміст дисципліни	<i>Розділ 1. Виникнення та розвиток колоніальної системи (XV – поч. XX ст.)</i> <u>Тематика лекцій</u> 1. Теоретичні та методологічні аспекти історії колоніалізму (2 год.). 2. Виникнення та розвиток колоніальної системи (4 год.). 3. Колоніальна система і колоніальна політика у новий час (2 год.) 4. Напівколоніальна периферія у новий час (2 год.) <u>Теми семінарських занять</u> 5. Виникнення та розвиток колоніальної системи (4 год.).

	6. Особливості Португальської колоніальної системи і політики (на прикладі африканських колоній) (2 год.). 7. Особливості Нідерландської колоніальної системи і політики (на прикладі Нідерландської Ост-Індії) (2 год.). 8. Особливості Британської колоніальної системи і політики (на прикладі Британської Індії) (2 год.). 9. Особливості Французької колоніальної системи: (на прикладі Алжиру) (2 год.). <u>Самостійна робота</u> 10. Іспанська колоніальна система і політика (на прикладі Філіппін). 11. Колоніальна політика Бельгії: від Вільної держави Конго до Бельгійського Конго. 12. Японська колоніальна система і політика (на прикладі Тайваню або Кореї). 13. Філіппіни під владою США в 1899–1939 рр.: класична колонія чи потенційний штат? 14. Колоніальна політика Росії в Центральній Азії в II пол. XIX – на поч. XX ст. 15. «Велика гра» між Росією і Великою Британією на Сході. 16. Територіально-колоніальний розподіл Азії та Африки напередодні Першої світової війни. 17. Колоніальне питання у міжнародних відносинах напередодні Першої світової війни. <i>Розділ 2. Криза і розпад колоніальної системи. Схід і Захід у XX – на поч. XXI ст.</i> <u>Тематика лекцій</u> 18. Перша світова війна і колонії та напівколонії (2 год.). 19. Еволюція колоніальної системи і колоніальної політики між двома світовими війнами (4 год.). 20. Друга світова війна і колоніальний Схід (2 год.). 21. Деколонізація і утворення нових незалежних держав (4 год.). 22. Вибір шляхів розвитку країнами Азії та Африки в постколоніальну добу (4 год.). 23. Моделі постімперських інтеграційних об'єднань (2 год.) <u>Теми семінарських занять</u> 20. Колоніальна система і колоніальна політика між двома світовими війнами (4 год.). 21. Декolonізація і вибір шляхів розвитку країнами, що звільнилися (4 год.). <u>Самостійна робота</u> 22. Колоніальне питання у роботі Ліги Націй і Організації Об'єднаних Націй. 23. Декolonізація і утворення нових незалежних держав в Азії та Африці: (контурна карта).
Критерії оцінювання роботи студентів	Вивчення курсу «Колоніалізм в історії країн Сходу» завершується заліком, відтак максимальна сума балів, яку може отримати студент у рамках поточного контролю, становить 100 балів. 1. Основною роботою студента вищої школи є робота під час семінарського заняття. За роботу на семінарському занятті студент може отримати оцінку в межах п'ятибальної системи. Оцінку «<i>відмінно</i>» (5 балів) студент отримує за: • глибокі та системні знання історичних подій, явищ,

лідерів;

- уміння самостійно набувати знання, визначати тенденції та протиріччя історичних процесів;
- представлення власних неординарних суджень щодо історичних процесів та явищ;
- застосування вивченого матеріалу для винесення аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи);
- користування широким арсеналом засобів доказу своєї думки; вирішення складних проблемних завдань;
- використання в ході підготовки різних джерел інформації;
- вміння логічно і творчо викласти матеріал в усній та письмовій формі.

Оцінка «добре» (4 бали) виставляється, коли:

- студент вільно оперує вивченим матеріалом;
- має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях;
- правильно відтворює логіку історичних подій, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними;
- досконало володіє історичною та політичною картою;
- здатен опрацьовувати матеріал самостійно;
- користується додатковими джерелами історичної інформації.

Оцінка «задовільно» (3 бали) виставляється в разі, якщо:

- студент знає більше половини навчального матеріалу, здатен відтворити його з помилками та неточностями;
- орієнтується в хронології;
- підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами;
- здатен використовувати під час відповіді карти, схеми;
- відповіді непослідовні та нелогічні.

Оцінку «незадовільно» (0–2 бали) студент отримує, якщо він був присутній на занятті, але:

- може дати відповідь з кількох простих речень;
- здатен усно відтворити окремі частини теми;
- має фрагментарні уявлення про роботу з історичними джерелами;
- слабо орієнтується в хронології подій;
- має лише загальне уявлення про історичну карту; розрізняє окремі історичні події та явища без зв'язку між ними.

По завершенні семестру усі результати роботи студента в семінарській аудиторії сумуються і виводиться середньозважена оцінка (від 2 до 5). Затим отримані результати переводяться в бали відповідно до схеми:

4,51 – 5	40 б.
4,1 – 4,5	32 б.
3,51 – 4	24 б.
3,1 – 3,5	16 б.
2,0 – 3	8 б.
до 2	0 б.

2. Впродовж семестру студенти виконують завдання, винесені на **самостійне опрацювання**. Конспект опрацювання кожного завдання оцінюється в 1 бал (сумарно 10 балів). 5 балів студент може отримати за вчасність виконання завдань,

	ще 5 балів – результаті співбесіди з написаного. Таким чином, виконання тем, винесених на самостійне опрацювання, максимально може бути оцінене в 20 балів. 3. У кінці семестру студенти пишуть підсумкову контрольну роботу з лекційного, семінарського матеріалу та матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання. Завдання контрольної роботи мають декілька рівнів складності і максимально оцінюються в 40 балів. Підсумковий семестровий контроль Підсумковою формою контролю з дисципліни «Колоніалізм в історії країн Сходу» є залік. Залік проводиться відповідно до графіку навчального процесу. Підсумкова кількість балів з дисципліни (100 балів) визначається як сума балів поточного контролю (40 балів), самостійної роботи (20 балів), підсумкової контрольної роботи (40 балів).
Політика курсу	Вимоги викладача 1. Засвоєння навчальної дисципліни «Колоніалізм в історії країн Сходу» передбачає обов'язкове відвідування лекцій та семінарських занять, а також виконання самостійної роботи і написання підсумкової контрольної роботи. 2. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений викладачем термін. 3. Якщо студент відсутній з поважної причини, він має можливість здати виконані завдання під час консультацій.
Інформаційне забезпечення	• «Ab Imperio: Исследования по новой имперской истории и национализму в постсоветском пространстве». URL: https://www.abimperio.net/ • Американська історична асоціація (США): https://www.historians.org • Британське королівське історичне товариство: https://royalhistsoc.org • Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України»: URL: https://ivinas.gov.ua/ • Електронна бібліотека (Україна): URL: www.lib.com.ua/ • Інститут історії України НАН України: URL: www.history.org.ua/ • Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України: URL: https://www.oriental-studies.org.ua/uk/home/ • Міжнародний комітет історичних наук: URL: www.cish.org/ • Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського: URL: www.nbuv.gov.ua • Національна історична бібліотека України: URL: https://nibu.kyiv.ua/ • Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського (м. Кропивницький): URL: https://library.kr.ua/ • Організація американських істориків: https://www.oah.org • Польське історичне товариство: http://www.pth.net.pl • Читиво – вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури: URL: https://chtyvo.org.ua/ • ACLS History E-Books Project (США): URL: www.historyebos.org/ • Hartford Web Publishing (США): URL: www.hatforf.hwp.com/
Рекомендована література	• Головченко В. І., Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки:

колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): навч. посіб. Київ: Либідь, 2010. 520 с.

- Гон М. Новітня історія країн Азії в повоєнний період. Рівне, 2000. 120 с.
- Городня Н. Д. Історія країн Азії та Африки у XX столітті: курс лекція. Навчальний посібник для студентів історичного факультету. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2023. 284 с.
- Збірник документів з нової історії країн Азії та Африки: Навчально-методичний посібник / Упорядники: О. Ковальков, В. Філоретов. Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії “Авангард”» 2012. 344 с.
- Іржавська А. П., Терещенко Т. В. Історія країн Азії, Африки та Латинської Америки нового часу: навч.-метод. посіб. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2015. 415 с.
- Кириченко В. П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки: навч. посіб. Київ: Либідь, 2002. 168 с.
- Колоніалізм в історії країн Сходу (Актуальні проблеми вивчення): Навчально-методичний посібник / Упор. О. Ковальков. Кіровоград: ПП «Центр оперативної поліграфії “Авангард”», 2014 р. 96 с.
- Країни Азії та Африки (XX – поч. XXI ст.): Біографічний довідник / Упор. О. Ковальков. Харків: Озеров Г. В., 2022. 599 с.
- Нова історія Азії та Африки (термінологічний і понятійний довідник): Навчально-методичний посібник / Авт.-упор. О. Ковальков. Кропивницький: ПП «Центр оперативної поліграфії “Авангард”», 2107. 300 с.
- Орлова Т. В. Сучасна політична історія країн світу: Навч. посіб. для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ. Київ, 2013. 677 с.
- Поп Ю. І. Нова історія країн Азії і Африки (XVI – початок XX ст.): підручник. Київ: ВЦ Академія, 2012. 376 с.
- Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: Постсередньовічний Схід (XVIII – друга половина XIX ст.). Київ: Либідь, 2007. 560 с.
- Світова історія XX–XXI століть. Енциклопедичний словник. У 2 т. Т. 1. А–К / за ред. І. Підкови і Р. Шуста. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 682 с.
- Світова історія XX–XXI століть. Енциклопедичний словник. У 2 т. Т. 2. Л–Я / за ред. І. Підкови і Р. Шуста. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 752 с.

Список джерел і літератури до кожної з тем лекції, семінарського заняття чи теми, винесеної на самостійне опрацювання, міститься в навчально-методичному комплексі дисципліни.